

N:o 13.

Af Herr **Adelsköld**: *Om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande inrättandet af en fond till understöd åt inländske uppfinnare.*

Man torde utan öfverdrift kunna säga, att hvarenda upptäckt eller uppfinning af någon betydenhet är ett framsteg i odling, ty i samma mån det materiella välbefinnandet derigenom befrämjas, samfärdseln underlättas, arbete, handel och näringar blomstra, i samma, om ej i ännu högre grad, blomstra äfven vetenskap och skön konst, sederna förädlas och tanken lyfter sig allt friare och högre i de oändliga rymder den vetenskapliga forskningen öppnat för dess blickar.

För detta framåtskridande står menskligheten i första rummet i skuld hos de män, som genom sina forskningar, upptäckter och uppfinningar lyftat den andliga och materiella odlingen till den höjd, hvarpå den nu befinner sig.

Om man emellertid genomgår uppfinningarnes historia, skall man på dess flesta blad finna, huru som dessa män, hvilka efter döden hedrats såsom sitt släktes välgörare, under sin lifstid haft att kämpa med de största svårigheter och ekonomiska bekymmer, och att deras stora idéer ofta endast genom en lycklig tillfällighet kommit att realiseras.

Så var förhållandet med Gutenberg; så dog uppfinnaren af den mekaniska spinnmaskinen, Hargreaves, utarmad på fattighuset i Nottingham, och likväl lade denne man, genom sin uppfinning, grunden till en industri, hvars betydelse icke *kan* uppskattas.

Hvem känner ej, hvilka ekonomiska och andra svårigheter Watt hade att öfvervinna, och som, om han ej kommit i förbindelse med Boulton, må hända föranledt att ångmaskinen, som för närvarande är livsvilkoret för industriens och samfärdselns bestånd och utveckling, ännu icke på ett århundrade kommit i praktiskt bruk.

Woolfs bränslebesparande ångmaskin uppfans redan 1804, men det var först för några år sedan uppfinningen började begagnas. Under tiden bortslösades millioner tons kol, och det kunde vara intressant nog att beräkna vår egen förlust genom begagnandet af de gamla bränsleödande maskinerna under den tid, som förflöt mellan det Woolfs uppfinning gjordes, och den af Carlsund, Ollman, m. fl. infördes i Sverige.

Ännu ett exempel: Elias Howe, en fattig arbetare i Boston, som lyckats erhålla ett patent på symaskiner, måste genast afträda detsamma till den fordringsegare, som lånat honom en liten summa penningar för utarbetande af modellen till denna för närvarande i hvarje familj nästan oundgängliga maskin, och för att sluta med ett nära till hands varande exempel — John Ericson — hvad skulle väl blifvit af denne man, hvars namn aldrig skall glömmas i uppfinningens och menskliga utvecklingens historia, och som, genom den ryktbarhet han vunnit, bidragit att göra vårt land känt och äradt, om han ej i en annan verldsdel erhållit fält för sin storartade verksamhet, hjälp och understöd vid utförandet af sina forskningar, sina snillrika idéer.

Huru många nyttiga uppfinningar, hvilkas resultat man ej kan ana, hafva ej genom bristande tillgångar aldrig gjorts fruktbarande, och hvem kan tälja skaran af de snillen, som, om de fått utveckling, kunnat rycka menskligheten med sig sekler framåt, men gått under i strid med fattigdomen, okunnigheten och fördomarne! Det anförda torde vara nog att ådagalägga vigten ej blott för uppfinnarne sjelfva, utan långt mera för det allmänna, att detta arbete ej såsom hittills lemnas åt slumpen och den enskilda spekulationen; ty för vetenskapsmannen, ingenjören och konstnären är uppmuntran och stöd detsamma som solens ljus för växten — utan detta tynar hon och dör, i stället för att fullt utvecklas och bära frukt.

De största hinder en uppfinnare vanligen har att bekämpa äro, dels misstron mot allt som är nytt och oförsökt, dels svårigheten att anskaffa tillräckligt förlagskapital, hvarigenom uppfinnaren, om han, som ofta är fallet, är obemedlad, icke är i tillfälle att sjelf kunna praktiskt utföra sina idéer, utan nödgas antingen låta dem förfalla eller, såsom Howe och tusende med honom, lemna dem till någon förläggare, hvilken sålunda skördar frukten af uppfinnarens kunskaper och arbete.

För min del har jag trott, att dessa hinder i väsentlig mån skulle kunna undanröddas, och ett verksamt stöd lemnas dessa framåtskridandets och odlingens pionierer, om en fond af allmänna medel anvisades till understöd vid utförandet af nyttiga befunda uppfinningar.

Jag har tänkt mig att denna fond skulle ställas till Kongl. Vet-

skaps-Akademiens förfogande, för att användas till låneunderstöd af sådana uppfinningar, som efter förutgången noggrann pröfning kunde befinnas vara till allmänt gagn.

Kongl. Vetenskaps-Akademien eger nemligen inom sig alla de krafter, som kunna anses erforderliga för en fullständig pröfning af förekommande uppfinningar, och skulle särskilda omständigheter föranleda till upplysningars inhemtande från utom Akademien stående personer, bör intet hinder möta att genom inkallande af dertill lämpliga ledamöter i den komité, som Akademien förmodligen — om mitt förslag gillas — skulle komma att tillsätta till förberedande granskning af inlemnade uppfinningar, göra en sådan granskning så fullständig och tillförlitlig som för ändamålet erfordras.

Skulle Akademien efter en sådan förberedande granskning anse en uppfinning nyttig och förtjent af understöd, så skulle uppfinnaren kunna af ifrågavarande fond erhålla lån till utförandet af sina idéer mot ränta och återbetalningsskyldighet af kapitalet, samt förbindelse att till fondens förkofran afstå någon lämplig andel af den vinst, han kunde komma att skörda af en sålunda understödd uppfinning.

Fördelarne här af vore, att en uppfinning, sålunda öfverlemnad till pröfning af en korporation med det berättigade anseende som Svenska Vetenskaps-Akademien, blefve noggrant och tillförlitligt granskad och uppskattad till sitt verkliga värde.

Ansågs uppfinningen verkligen nyttig och förtjent af att uppmuntras och understöddas, erhöle uppfinnaren, utan att behöfva ställa sig i beroende af någon annan, medel till sina planers realiserande, eller åtminstone en öppen rekommendation, hvarigenom det blefve honom lättare att finna kapital för tillgodogörandet deraf, och i afseende på de lösa projekter, hvilka allt som oftast frankastas, vunnes den fördel, att deras verkliga värde blefve känt, och de medel kunde inbesparas, som måhända annars på deras realiserande bortslösats, och hvad slutligen sjelfva fonden beträffar, borde den, genom kapitaliserandet af vinstandelarne i nyttiga uppfinningar, årligen tillväxa, och på detta sätt blifva ett i många hänseenden produktivt kapital.

Skulle ofvan uttalade åsichter och derpå grundade förslag lyckas tillvinna sig bifall, får jag vördsammast hemställa:

det Riksdagen behagade till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse med anhållan, det täcktes Kongl. Maj:t, i sammanhang med tillämnad ny patentlagstiftning, taga frågan om anslag till en fond för nyttiga uppfinningar i nådigt öfvervägande, hvilken fond skulle

ställas till Kongl. Vetenskaps-Akademiens förfogande, för att i form af lån utlemnas till svenska uppfinnare, som kunna anses hafva gjort sig förtjenta af understöd, och att, om Kongl. Maj:t så finner lämpligt, till en kommande Riksdag härom framställa nådig proposition.

Stockholm den 22 Januari 1878.

C. Adelsköld.

N:o 14.

Af Herr **Adelsköld:** *Om beviljande af ett anslag å 22,000 kronor att användas såsom bidrag till Löjtnanten H. Sandebergs vetenskapliga expeditioner.*

Under åren 1876—1877 har f. d. Löjtnanten vid Kongl. Väg- och Vattenbyggnads-korpsen H. Sandeberg, på egen bekostnad, utrustat vetenskapliga expeditioner till det inre af Kola-halfön samt längs Norra Ishafvets kust, från norska gränsen till Pulonga, hvarvid på samma gång hafvets fauna blifvit undersökt mellan Waranger-fjorden och Hvita hafvet.

Under expeditionen 1876 biträddes Löjtnant Sandeberg af Amanuensen vid Helsingfors zoologiska museum, Doktor Sievers, samt af tre konservatorer, Herrar Johanson, Svenson och Piottuck, samt två tolkar — och under expeditionen 1877, af två zoologer, Filosofie Kandidaten Trybom och Studeranden Kinberg samt af två konservatorer, Herrar Nitzer och Piottuck.

Resultaten af dessa expeditioner hafva utgjorts af zoologiska, arkeologiska och antropologiska föremål i stor mängd, hvilka, enligt kompetenta domares yttranden, vittna ej blott om Löjtnant Sandebergs egen ihärdighet och förmåga samt hans följeslagares ifver och skicklighet, utan äfven häntyda derpå, att mycket skulle vinnas genom deras utsträckning.